

TARYBOS DIREKTYVA 2004/113/EB

2004 m. gruodžio 13 d.

įgyvendinanti vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 13 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę⁽¹⁾,atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁽²⁾,atsižvelgdama į Regionų komiteto nuomonę⁽³⁾,

kadangi:

(1) Pagal Europos Sąjungos sutarties 6 straipsnį Sąjunga grindžiama laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms bei teisinės valstybės principais, t. y. principais, kurie yra valstybėms narėms bendri ir gerbia pagrindines teises, kurias užtikrina Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų kaip bendri Bendrijos teisės principai.

(2) Lygybės prieš įstatymą teisė ir teisė į apsaugą nuo diskriminacijos visiems asmenims yra visuotinė teisė, pripažįstama pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Jungtinių Tautų konvenciją dėl visų diskriminacijos formų panaikinimo moterims, Tarptautinę konvenciją dėl visų rasinės diskriminacijos formų panaikinimo, Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių bei ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktus ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, kurias pasirašė valstybės narės.

(3) Uždraudžiant diskriminaciją svarbu gerbti kitas pagrindines teises ir laisves, įskaitant privataus ir šeimos gyvenimo bei su tuo susijusių sandorių ir religijos laisvės apsaugą.

(4) Vyrų ir moterų lygybė yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 ir 23 straipsniai draudžia bet kokią diskriminaciją dėl lyties ir nustato reikalavimą užtikrinti vyrų ir moterų lygybę visose srityse.

(5) Europos bendrijos steigimo sutarties 2 straipsnyje numatyta, kad tokios lygybės skatinimas yra vienas iš pagrindinių Bendrijos uždavinių. Be to, pagal Sutarties 3 straipsnio 2 dalį Bendrija turi siekti pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas bei diegti šią lygybę visose savo veiklos srityse.

(6) Komisija savo komunikate dėl socialinės politikos darbotvarkės paskelbė savo ketinimą pasiūlyti direktyvą dėl diskriminacijos dėl lyties ne darbo rinkos kontekste. Toks pasiūlymas visiškai atitinka 2000 m. gruodžio 20 d. Tarybos sprendimą 2001/51/EB, patvirtinantį programą, susijusią su Bendrijos pagrindų strategija dėl lyčių lygybės (2001–2005 m.)⁽⁴⁾, kuri taikoma visoms Bendrijos politikos kryptims ir kurios tikslas yra skatinti moterų ir vyrų lygybę pritaikant šias politikos kryptis ir įgyvendinant praktines priemones moterų ir vyrų padėčiai visuomenėje pagerinti.

(7) Europos Taryba, 2000 m. gruodį posėdžiaudama Nicoje, paragino Komisiją sustiprinti su lygybe susijusias teises patvirtinant pasiūlymą dėl direktyvos, skatinančios lyčių lygybę ne užimtumo bei profesinės veiklos, bet kitose srityse.

⁽¹⁾ Nuomonė pateikta 2004 m. kovo 30 d. (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje)

⁽²⁾ OL C 241, 2004 9 28, p. 44.

⁽³⁾ OL C 121, 2004 4 30, p. 27.

⁽⁴⁾ OL L 17, 2001 1 19, p. 22.

- (8) Bendrija priėmė įvairius teisinius dokumentus, kuriais siekiama išvengti diskriminacijos dėl lyties darbo rinkoje ir kovoti su ja. Šie dokumentai jau parodė teisės aktų vertę kovojant su diskriminacija.
- (9) Diskriminacijos dėl lyties, įskaitant priekabiavimą ir seksualinį priekabiavimą, esama ne tik darbo rinkoje, bet ir kitose srityse. Tokia diskriminacija, tapdama kliūtimi visiškam sėkmingam moterų ir vyrų integravimuisi į ekonominį ir visuomeninį gyvenimą, gali būti tiek pat žalinga.
- (10) Šios problemos pirmiausia pastebimos galimybių naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje. Todėl turėtų būti išvengiama diskriminacijos dėl lyties šioje srityje ir ji turi būti pašalinta. Kaip ir 2000 m. birželio 29 d. Tarybos direktyvos 2000/43/EB, įgyvendinančios vienodo požiūrio principą asmenims nepriklausomai nuo jų rasės arba etninės priklausomybės⁽¹⁾, atveju, šis tikslas gali būti geriau pasiektas priimant Bendrijos teisės aktus.
- (11) Tokie teisės aktai turėtų uždrausti diskriminaciją dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje. Prekėmis turėtų būti laikomos prekės, apibūdintos Europos bendrijos steigimo sutarties nuostatose dėl laisvo prekių judėjimo. Paslaugomis turėtų būti laikomos paslaugos, apibūdintos tos Sutarties 50 straipsnyje.
- (12) Siekiant išvengti diskriminavimo dėl lyties, ši direktyva turėtų būti taikoma tiek tiesioginiam, tiek netiesioginiam diskriminavimui. Tiesioginė diskriminacija yra, kai vienam asmeniui dėl jo lyties taikomos mažiau palankios sąlygos nei kitam asmeniui panašioje situacijoje. Todėl, pavyzdžiui, skirtumai teikiant sveikatos priežiūros paslaugas vyrams ir moterims, atsirandantys dėl fizinių vyrų ir moterų skirtumų, nėra susiję su panašiomis situacijomis ir tai nėra diskriminacija.
- (13) Diskriminacijos draudimas turėtų būti taikomas asmenims, tiekiantiems prekes ir teikiantiems paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenei ir siūlomos kitose nei privataus bei šeimos gyvenimo ir su tuo susijusių sandorių srityse. Draudimas neturėtų būti taikomas žiniasklaidos ar reklamos turiniui arba valstybiniam ar privačiam švietimui.
- (14) Visi asmenys gali naudotis laisve sudaryti sutartis, įskaitant laisvę pasirinkti partnerį, su kuriuo sudaroma sutartis dėl tam tikro sandorio. Asmuo, tiekiantis prekes ar teikiantis paslaugas, gali turėti daugybę subjektyvių partnerio, su kuriuo sudaroma sutartis, pasirinkimo priežasčių. Kol partnerio pasirinkimas nėra pagrįstas to asmens lytimi, ši direktyva neturėtų turėti įtakos asmens laisvei pasirinkti partnerį, su kuriuo sudaroma sutartis.
- (15) Jau yra priimta daug teisinių aktų, reglamentuojančių vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo įgyvendinimą užimtumo ir darbo srityje. Taigi ši direktyva neturėtų būti taikoma šiai sričiai. Tie patys argumentai taikomi savarankiškai dirbančių asmenų veiklai, kiek jai taikomi esami teisiniai aktai. Ši direktyva turėtų būti taikoma tiktai privačiam, savanoriškam ir su darbo santykiais nesusijusiam draudimui ir pensijoms.
- (16) Skirtingo požiūrio taikymas gali būti priimtinas tik tuo atveju, jei jį pateisina teisėtas tikslas. Teisėtas tikslas gali būti, pavyzdžiui, asmenų, nukentėjusių nuo susijusio su lytimi smurto, apsauga (tokiais atvejais, kaip vienos lyties asmenims skirtų prieglaudų steigimas), privatumo ir padomumo sumetimais (tais atvejais, kai vienas asmuo apgyvendina kitą asmenį tam tikroje savo namų dalyje), lyčių lygybės arba vyrų ar moterų interesų skatinimas (pavyzdžiui, vienos lyties asmenų savanoriškos institucijos), laisvė jungtis į asociacijas (vienos lyties asmenų privačių klubų atveju) ir sportinės veiklos organizavimas (pavyzdžiui, sporto renginiai, kuriuose dalyvauja vienos lyties asmenys). Tačiau bet koks apribojimas turėtų būti tinkamas ir būtinas, laikantis kriterijų, nustatytų pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisminę praktiką.
- (17) Vienodo požiūrio principas galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis srityje nereikia reikalavimo, kad visada turėtų būti sudaroma galimybė vyrams ir moterims kartu jomis naudotis, jei tai nėra daroma taikant palankesnes sąlygas vienos lyties atstovams.
- (18) Aktuarinių su lytimi susijusių veiksnių naudojimas yra plačiai paplitęs teikiant draudimo ir kitas susijusias finansines paslaugas. Siekiant užtikrinti vienodą požiūrį į moteris ir vyrus, dėl to, kad į lytį atsižvelgiama kaip į aktuarinį veiksnį, neturėtų atsirasti asmenų įmokų ir išmokų skirtumų. Kad būtų išvengta staigaus rinkos persiorientavimo, šios taisyklės įgyvendinimas turėtų būti taikomas tik naujoms sutartims, sudarytoms po šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę dienos.

⁽¹⁾ OL L 180, 2000 7 19, p. 22.

- (19) Tam tikrų kategorijų rizika gali skirtis priklausomai nuo lyties. Tam tikrais atvejais, lytis yra vienas iš apdraudžiamos rizikos įvertinimo veiksnių, bet nebūtinai vienintelis ir svarbiausias. Valstybės narės gali nuspręsti leisti taikyti taisyklės dėl vienos lyties įmokų ir išmokų išimtis sutartims, kuriomis apdraudžiama tų rūšių rizika, jei jos gali užtikrinti, kad susiję aktuariniai ir statistiniai duomenys, kuriais grindžiami skaičiavimai, yra patikimi, reguliariai atnaujinami ir prieinami visuomenei. Išimties leidžiamos tik tais atvejais, kai nacionalinė teisė dar nėra pritaikiusi vienos lyties taisyklės. Praėjus penkeriems metams nuo šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę, valstybės narės turėtų persvarstyti šių išimčių pagrindimą, atsižvelgdamos į naujausius aktuarinius bei statistinius duomenis ir į Komisijos ataskaitą praėjus trejiems metams nuo šios direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę datos.
- (20) Mažiau palankus požiūris į moteris dėl nėštumo ir motinystės turėtų būti laikomas tiesioginės diskriminacijos dėl lyties forma ir todėl draudžiamas draudimo ir susijusių finansinių paslaugų srityje. Todėl išlaidos, susijusios su nėštumo ir motinystės rizika, neturėtų būti priskiriamos tikslai vienos lyties atstovams.
- (21) Asmenys, kurie buvo diskriminuojami dėl lyties, turėtų turėti adekvačias teisinės apsaugos priemones. Siekiant garantuoti veiksmingesnę apsaugą, asociacijoms, organizacijoms ir kitiems juridiniams asmenims turėtų būti suteikta teisė nukentėjusio vardu arba jį remiant, kaip tai nustato valstybės narės, dalyvauti procesiniuose veiksmuose nepažeidžiant nacionalinių proceso taisyklių, reglamentuojančių atstovavimą ir gynybą teismuose.
- (22) Taisyklės dėl įrodinėjimo pareigos turėtų būti pritaikomos, kai susiduriama su *prima facie* diskriminacijos byla, o siekiant veiksmingai taikyti vienodo požiūrio principą, kai pateikiami tokios diskriminacijos įrodymai, įrodinėjimo pareiga turėtų būti perkeliama atsakovui.
- (23) Veiksmingam vienodo požiūrio principo įgyvendinimui būtina tinkama teisminė apsauga nuo persekiojimo.
- (24) Valstybės narės, siekdamos paskatinti vienodo požiūrio principo taikymą, turėtų remti dialogą su atitinkamais dalyviais, kurie pagal nacionalinę teisę ir praktiką yra teisėtai suinteresuoti prisidėti prie kovos su diskriminacija dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje.
- (25) Apsaugą nuo diskriminacijos dėl lyties turėtų stiprinti kiekvienoje valstybėje narėje egzistuojanti įstaiga arba įstaigos, kompetentingos analizuoti susijusias problemas, ieškoti galimų sprendimų ir teikti konkrečią pagalbą nukentėjusiems asmenims. Tai gali būti ta pati įstaiga arba įstaigos, kurios nacionaliniu lygiu atsakingos už žmogaus teisių gynimą ar asmenų teisių apsaugą, arba už vienodo požiūrio principo įgyvendinimą.
- (26) Ši direktyva nustato būtiniausius reikalavimus, tokiu būdu suteikdama valstybėms narėms galimybę toliau nustatyti arba taikyti palankesnes nuostatas. Šios direktyvos įgyvendinimas neturėtų būti pretekstas pateisinti bet kokią kiekvienoje valstybėje narėje esamos padėties pablogėjimą.
- (27) Valstybės narės turėtų numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas, taikomas už šioje direktyvoje numatytų įsipareigojimų pažeidimus.
- (28) Kadangi siūlomos direktyvos tikslas – užtikrinti bendrą aukštą apsaugos nuo diskriminacijos lygį visose valstybėse narėse – valstybės narės negali deramai pasiekti, o dėl veiksmų masto ir poveikio šie tikslai gali būti geriau pasiekti Bendrijos lygiu, Bendrija gali patvirtinti priemones pagal Sutarties 5 straipsnyje nustatytą subsidiarumo principą. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą ši direktyva nenumato nieko, kas nėra būtina siekiant tų tikslų.
- (29) Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės įstatymų leidybos⁽¹⁾ 34 punktą valstybės narės skatinamos savo ir Bendrijos interesų labui parengti lenteles, kurios kiek įmanoma geriau iliustruoja direktyvos ir perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių tarpusavio santykį, ir viešai jas paskelbti,

⁽¹⁾ OL C 321, 2003 12 31 p. 1.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Tikslas

Šios direktyvos tikslas – sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą.

2 straipsnis

Sąvokų apibrėžimai

Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokos:

- a) tiesioginė diskriminacija: kai vienam asmeniui dėl lyties yra taikomos mažiau palankios sąlygos nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti taikomos kitam asmeniui;
- b) netiesioginė diskriminacija: kai dėl iš pirmo žvilgsnio neutralios nuostatos, kriterijaus ar praktikos vienos lyties asmenys gali patekti į tam tikru atžvilgiu mažiau palankią padėtį nei kitos lyties asmenys, nebent tą nuostatą, kriterijų ar praktiką objektyviai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis;
- c) priekabiavimas: kai nepageidaujamu elgesiu, susijusiu su asmens lytimi, siekiama įžeisti arba įžeidžiamas jo orumas ir siekiama sukurti arba sukuriamas bauginanti, priešiška, menkinanti, žeminanti ar įžeidžianti aplinka;
- d) seksualinis priekabiavimas: kai bet koku nepageidaujamu fiziniu, žodiniu, nežodiniu seksualinio pobūdžio elgesiu siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas, pirmiausia sukuriant bauginančią, priešišką, menkinančią, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

3 straipsnis

Taikymo sritis

1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims, tiekiantiems prekes ir teikiantiems

paslaugas, kurios yra prieinamos visuomenei, nesvarbu, ar atitinkamas asmuo priklauso valstybiniam ar privačiam sektoriui, įskaitant valstybės įstaigas, ir kurios tiekiamos arba teikiamos kitoje nei privataus ir šeimos gyvenimo bei su tuo susijusių sandorių srityje.

2. Ši direktyva neturi įtakos asmens laisvei pasirinkti partnerį, su kuriuo sudaroma sutartis, jeigu šio partnerio pasirinkimas nėra pagrįstas to asmens lytimi.

3. Ši direktyva netaikoma nei žiniasklaidos ir reklamos turiniui nei švietimui.

4. Ši direktyva netaikoma užimtumo ir darbo klausimams. Ši direktyva netaikoma savarankiško darbo klausimams, jei jiems yra taikomi kiti Bendrijos teisės aktai.

4 straipsnis

Vienodo požiūrio principas

1. Šioje direktyvoje vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principas reiškia, kad:

- a) nėra jokios tiesioginės diskriminacijos dėl lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir motinystės;

- b) nėra jokios netiesioginės diskriminacijos dėl lyties.

2. Ši direktyva neturi įtakos palankesnėms nuostatomis dėl moterų apsaugos nėštumo ir motinystės atveju.

3. Priekabiavimas ir seksualinis priekabiavimas, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, yra laikomi diskriminacija dėl lyties ir dėl to yra draudžiami. Kai asmuo atmeta tokį elgesį arba paklūsta jam, toks elgesys negali būti pagrindu priimančiam sprendimui, turintį įtakos tam asmeniui.

4. Nurodymas tiesiogiai ar netiesiogiai diskriminuoti asmenis dėl lyties yra laikomas diskriminacija, kaip apibrėžta šioje direktyvoje.

5. Ši direktyva neužkerta kelio skirtingiems požiūriams, jei prekių tiekimą ir paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

5 straipsnis

Aktuariniai veiksniai

1. Valstybės narės užtikrina, kad visose naujose sutartyse, sudarytose ne vėliau kaip po 2007 m. gruodžio 21 d., dėl to, kad į lytį atsižvelgiama kaip į veiksnį apskaičiuojant įmokas bei išmokas draudimo ir susijusių finansinių paslaugų tikslais, neat-sirastų asmenų įmokų ir išmokų skirtumų.

2. Neatsižvelgiant į 1 dalį, valstybės narės gali nuspręsti iki 2007 m. gruodžio 21 d. leisti proporcingus asmenų įmokų ir išmokų skirtumus, jei lytis yra lemiamas veiksnys atliekant rizikos įvertinimą, pagrįstą svarbiais ir tiksliais aktuariniais bei statistiniais duomenimis. Atitinkamos valstybės narės informuoja apie tai Komisiją ir užtikrina, kad būtų parengti, paskelbti ir reguliariai atnaujinami tikslūs duomenys, susiję su lytimi kaip lemiamu aktuariniu veiksniu. Šios valstybės narės persvarsto savo sprendimą po penkerių metų nuo 2007 m. gruodžio 21 d., atsižvelgdamos į 16 straipsnyje nurodytą Komisijos ataskaitą, o šio persvarstymo rezultatus nusiunčia Komisijai.

3. Bet kuriuo atveju išlaidos, susijusios su nėštumu ir moti-nyste, neturi tapti asmenų įmokų ir išmokų skirtumų priežas-timi.

Valstybės narės gali atidėti šiai daliai vykdyti būtinų priemonių įgyvendinimą ne ilgiau kaip dvejiems metams nuo 2007 m. gruodžio 21 d. Tuo atveju atitinkama valstybė narė nedelsdama praneša apie tai Komisijai.

6 straipsnis

Pozityvūs veiksmai

Siekiant praktiškai užtikrinti visapusišką moterų ir vyrų lygybę, vienodo požiūrio principas nė vienai valstybei narei nedraudžia toliau taikyti arba patvirtinti konkrečias priemones, skirtas užkirsti kelią su lytimi susijusiems nuostoliams arba juos kompensuoti.

7 straipsnis

Būtiniausi reikalavimai

1. Valstybės narės gali nustatyti arba toliau taikyti nuostatas, kurios būtų palankesnės vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principo taikymui nei nustatytosios šioje direktyvoje.

2. Šios direktyvos įgyvendinimas jokiais aplinkybėmis nesudaro pagrindo sumažinti valstybių narių jau taikomas

apsaugos nuo diskriminacijos lygį šioje direktyvoje aptariamose srityse.

II SKYRIUS

TEISIŲ GYNIMO PRIEMONĖS IR VYKDYMAS

8 straipsnis

Teisių apsauga

1. Valstybės narės užtikrina, kad šioje direktyvoje nustaty-tiems įsipareigojimams užtikrinti visiems asmenims, manan-tiems, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, būtų prieinamos teisminės ir (arba) administracinės procedūros, įskaitant, kai valstybės narės mano, kad tai būtina, taikinimo procedūras, net pasibaigus įtariamiesiems diskriminuojantiems santykiams.

2. Valstybės narės savo nacionalinėse teisinėse sistemose numato priemones, kurios būtinos realiai ir veiksmingai pagal valstybių narių sprendimą kompensuoti ar atlyginti nuostolius ir žalą, kurią patyrė nukentėjęs asmuo dėl diskriminacijos, kaip apibrėžta šioje direktyvoje, tokiu būdu, kad tai atgrasintų ir būtų proporcinga patirtai žalai. Išankstinės didžiausios sumos nustatymas neapriboja tokio kompensavimo ar atlyginimo.

3. Valstybės narės užtikrina, kad asociacijos, organizacijos arba kiti juridiniai asmenys, kurie pagal valstybių narių nacio-nalinėje teisėje nustatytus kriterijus yra teisėtai suinteresuoti, kad būtų užtikrintas šios direktyvos nuostatų laikymasis, gali nuken-tėjusio asmens vardu arba jį remiant, gavus to asmens sutikimą dalyvauti šioje direktyvoje nustatytiems įpareigojimams užtik-rinti numatytoje teisminėse ir (arba) administracinėse procedū-rose.

4. Šio straipsnio 1 ir 3 dalys nepažeidžia nacionalinių taisyklių, kuriomis nustatomi terminai, per kuriuos turi būti pateikti ieškiniai dėl vienodo požiūrio principo.

9 straipsnis

Įrodinėjimo pareiga

1. Valstybės narės, atsižvelgdamos į savo nacionalines teis-mines sistemas, taiko tokias priemones, kurios yra būtinos užtikrinti, jog tuo atveju, kai asmenys, manantys, kad jie nuken-tėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, teismui ar kitai kompetentingai institucijai nurodo faktines aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netie-sioginės diskriminacijos, atsakovas turi įrodyti, kad vienodo požiūrio taikymo principas nebuvo pažeistas.

2. 1 dalis nekliudo valstybėms narėms nustatyti ieškovams palankesnes įrodinėjimo taisykles.

3. 1 dalis netaikoma baudžiamajam procesui.

4. 1, 2 ir 3 dalys taip pat taikomos pagal 8 straipsnio 3 dalį pradėtiems procesams.

5. Valstybės narės neturi taikyti 1 dalies procesiniams veiksams, kai bylos faktus turi ištirti teismas ar kita kompetentinga institucija.

10 straipsnis

Persekiojimas

Valstybės narės savo nacionalinėse teisinėse sistemose nustato tokias priemones, kurios yra būtinos, kad asmenys būtų apsaugoti nuo priešiško elgesio ar neigiamų pasekmių, pasireiškiančių sureagavus į skundą arba į teisinius procesus, skirtus vienodo požiūrio principo laikymuisi užtikrinti.

11 straipsnis

Dialogas su atitinkamais dalyviais

Siekdamos paskatinti vienodo požiūrio principo taikymą, valstybės narės turi skatinti dialogą su atitinkamais dalyviais, kurie pagal nacionalinės teisės aktus ir praktiką yra teisėtai suinteresuoti prisidėti prie kovos su diskriminacija dėl lyties galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo srityje.

III SKYRIUS

VIENODĄ POŽIŪRĮ SKATINANČIOS ĮSTAIGOS

12 straipsnis

1. Valstybės narės paskiria įstaigą ar įstaigas bei imasi būtiniausių priemonių, kad būtų skatinamas, analizuojamas, prižiūrimas ir remiamas vienodas požiūris į visus asmenis nediskriminuojant dėl lyties. Šios įstaigos gali būti įstaigų, kurios nacionaliniu lygiu atsakingos už žmogaus teisių gynimą ar asmenų teisių apsaugą, arba už vienodo požiūrio principo įgyvendinimą, dalis.

2. Valstybės narės užtikrina, kad 1 dalyje nurodytos įstaigos turėtų kompetenciją:

a) nepažeidžiant nukentėjusiųjų ir 8 straipsnio 3 dalyje paminėtų asociacijų, organizacijų ar kitų juridinių asmenų teisių,

teikti nepriklausomą pagalbą nukentėjusiesiems nuo diskriminacijos nagrinėjant jų skundus dėl diskriminacijos,

b) atlikti nepriklausomus tyrimus dėl diskriminacijos,

c) skelbti nepriklausomas ataskaitas ir teikti rekomendacijas visais su tokia diskriminacija susijusiais klausimais.

IV SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13 straipsnis

Laikymasis

Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad vienodo požiūrio principo būtų laikomasi galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas srityje, atsižvelgiant į šios direktyvos taikymo sritį, ypač kad:

a) būtų panaikinti visi įstatymai ir kiti teisės aktai, prieštaraujantys vienodo požiūrio principui;

b) būtų arba galėtų būti paskelbtos negaliojančiomis arba būtų iš dalies pakeistos visos sutartinės nuostatos, įmonių vidaus taisyklės ir taisyklės, reglamentuojančios pelno siekiančių arba pelno nesiekiančių asociacijų veiklą, prieštaraujančios vienodo požiūrio principui.

14 straipsnis

Sankcijos

Valstybės narės nustato taisykles dėl sankcijų, taikytinų už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal šią direktyvą, pažeidimus, ir imasi visų priemonių, būtinų šių taisyklių taikymui užtikrinti. Numatytos sankcijos, kurios gali apimti kompensacijos mokėjimą nukentėjusiam asmeniui, turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Šias nuostatas valstybės narės praneša Komisijai ne vėliau kaip 2007 m. gruodžio 21 d. ir nedelsdamos jai praneša apie bet kokią vėliau priimtą pakeitimą, darantį poveikį minėtoms nuostatomis.

15 straipsnis

Informacijos platinimas

Valstybės narės pasirūpina, kad visoje jų teritorijoje suinteresuotiems asmenims visomis atitinkamomis priemonėmis būtų pranešta apie pagal šią direktyvą priimtas nuostatas ir jau galiojančias susijusias nuostatas.

16 straipsnis**Ataskaitos**

1. Valstybės narės perduoda Komisijai visą turimą informaciją dėl šios direktyvos taikymo ne vėliau kaip 2009 m. gruodžio 21 d. ir po to kas penkerius metus.

Komisija parengia bendrą ataskaitą, kurioje apžvelgiama esama valstybių narių praktika, susijusi su 5 straipsniu, dėl lyties kaip veiksnio apskaičiuojant įmokas ir išmokas. Ji pateikia šią ataskaitą Europos Parlamentui ir Tarybai ne vėliau kaip 2010 m. gruodžio 21 d. Prireikus Komisija prie savo ataskaitos prideda pasiūlymus dėl direktyvos keitimo.

2. Komisijos ataskaitoje atsižvelgiama į atitinkamų dalyvių nuomonę.

17 straipsnis**Perkėlimas į nacionalinės teisės aktus**

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję ne vėliau kaip 2007 m. gruodžio 21 d., įgyvendina šią direktyvą. Jos nedelsdamos praneša Komisijai šių nuostatų tekstą.

Valstybės narės, patvirtindamos šias priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos srityje priimtų pagrindinių nacionalinės teisės aktų nuostatų tekstus.

18 straipsnis**Įsigaliojimas**

Ši direktyva įsigalioja jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* dieną.

19 straipsnis**Adresatai**

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje, 2004 m. gruodžio 13 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

B. R. BOT